

MUHASEBE VE DENETİM DÜNYASI

TFRS-3 İŞLETME BİRLEŞMELERİ STANDARDININ YEREL FİNANSAL RAPORLAMA ÇERÇEVESİ HÜKÜMLERİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI

M. Salim YETGİN – Kamu Gözetimi Kurumu Uzman Yrd.

ÖZET

Birleşme, iki veya daha fazla işletmenin bir araya gelerek, yeni bir işletme oluşturması veya bir ya da daha fazla işletmenin kontrolünün, diğer bir işletme tarafından ele geçirilmesi yahut iki veya daha fazla işletmenin çıkarlarının birleştirilmesi olarak ifade edilmektedir. Birleşmeler; ekonomik anlamda büyük ölçeklere ulaşabilmek amacıyla yapılabildiği gibi, uluslararası rekabet gücünü artırmak amacıyla da yapılabilmektedir.

Bu çalışmada, TFRS 3 kapsamında işletme birleşmeleri ele alınmıştır. Bu standardın amacı, kapsamı, işletme birleşmelerinin muhasebeleştirilmesinde kullanılacak olan satın alma yöntemi, edinilen tanımlanabilir varlıkların, üstlenilen tanımlanabilir yükümlülüklerin, azınlık paylarının ve şerefiyenin ölçülmesi ve muhasebeleştirilmesine yer verilerek açıklanmıştır. Ayrıca Yerel Finansal Raporlama Çerçevesi (YFRÇ) kapsamında işletme birleşmeleri ele alınmıştır. YFRÇ ve TFRS 3 arasındaki farklara değinilmiş ve buna ilişkin bir örneğe yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşletme Birleşmeleri,

Türkiye Finansal Raporlama Standardı 3 (TFRS 3), Yerel Finansal Raporlama Çerçevesi (YFRÇ).

1.GİRİŞ

İşletme birleşmeleri, özellikle 1980'li yıllardan sonra dünyada önemli bir konu olarak gündeme gelmiş, uluslararası piyasalarda faaliyet gösteren şirketlerin sayısı olarak artması ve faaliyet alanlarının genişlemesiyle yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur. Küreselleşme sürecinin başlamasıyla birlikte hız kazanan işletme birleşmelerinin başlıca nedeni ekonomik sebeplerdir.

Ülkemizde halka açık şirketlerin ve belli şartları sağlamaları koşuluyla bazı işletmelerin muhasebe defterlerini TMS/ TFRS ye göre tutmaları ve finansal tablolarını bu standartlara göre hazırlamaları gerekmektedir. Bu kapsamda olan işletmeler için TMS uygulama kapsamında yer alan TFRS-3 İşletme Birleşmeleri Standardıyla birleşme ve satın alma işlemlerinde uymaları gereken kurallar belirlenmiştir. Bu bağlamda birleşme ve devralmanın muhasebeleştirilmesinde satın alma

yöntemi benimsenmiş, edinen işletmenin, edinilen işletmenin tanımlanabilir varlık ve yükümlülüklerini standart koşullarına uygun olarak raporlaması gerektiği vurgulanmıştır. Belirtilen şirketlerin dışında kalan ve bağımsız denetime tabi olan işletmeler için ise taslak halinde olan ve yakında yürürlüğe girmesi planlanan YFRÇ hükümlerinin birleşmelerle ilgili kısımları uygulanacaktır.

İşletme birleşmeleri, iki veya daha fazla şirketin büyüme amacıyla faaliyetlerinin ekonomik ve hukuksal açıdan tek bir birlik haline getirilmesi veya şirketlerin işbirliğine gitmeleri olarak da ifade edilebilmektedir (Akay, 1997). Birleşmelerde temel amaç büyüme olmakla birlikte, bu amaca ulaşırken elde edilen başka kazanımlarda vardır (Sarıkamış, 2003). Bu kazanımların bütünü sinerji olarak adlandırılmaktadır. Sinerji; işletme birleşmelerinde, birleşme sonucunda ulaşılan ekonomik gücün birleşen işletmelerin ekonomik varlıklarının tek tek toplamından daha yüksek olmasını ifade etmektedir (Güneş, Akbıyık, 2002). Büyümenin yanında elde edilen ve sinerji etkisinin oluşmasını sağlayan diğer kazanımlar ise; finansal kolaylıklar, vergisel avantajlar, ölçek ekonomilerinden faydalanma imkânı, çeşitlendirme yoluyla riskin dağıtılması, iyi bir yönetime sahip olma ve rekabette üstünlüğün sağlanması olarak sıralanabilir.

2. TÜRKİYE FİNANSAL RAPORLAMA STANDARTI 3 (TFRS 3)'E GÖRE İŞLETME BİRLEŞMELERİ

TFRS 3'e göre işletme birleşmesi: Bir (edinen) işletmenin getiri elde etmek için sahip olduğu gücü kullanarak; yatırım-

cı ve paydaşlarına fayda sağlamak amacıyla yönetilen sürdürülebilir faaliyet ve varlıklar bütünü olan başka bir (edinilen) işletmenin kontrolünü ele almasıdır.

TFRS 3 işletme birleşmeleri standardının amacı, raporlayan işletmenin finansal tablolarında bir işletme birleşmesine ve birleşmenin etkilerine ilişkin sağlanan bilginin ihtiyaca uygunluğunun, güvenilirliğinin ve karşılaştırılabilirliğinin artırılmasıdır. Bu amaca ulaşmak için TFRS 3, edinilen işletmenin edinilen tanımlanabilir varlıkları, borçları, azınlık paylarını ve şerefiyeyi nasıl muhasebeleştireceği ve ölçüleceğine ilişkin raporlama ilkelerini düzenlemektedir. TFRS 3 işletme birleşmeleri standardı, müşterek anlaşmalar, işletme tanımına uymayan varlık alımı ve ortak kontrole tabi işletmeler hariç olmak üzere işletme birleşmesi tanımına uyan işlemlere uygulanır¹.

Birleşme işlemlerinin muhasebeleştirilmesinde geleneksel olarak kullanılan iki yöntem vardır. Bunlar "satınalma yöntemi (purchase method)" ve "çıkarların (hakların) birleştirilmesi yöntemi (pooling of interests)" olarak adlandırılmaktadır. Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarına göre çıkarların birleştirilmesi yönteminin kullanımı yasaklanmıştır (Demir, Bahadır, 2009).

2.1. Satın Alma Yöntemi

Satın alma yöntemi; işletme birleşmesinde bir işletmenin diğer bir işletmenin net varlıklarını elde ettiği bir işlem olduğu varsayımına dayanır (Bahadır, 2014). Birleşme işleminde edinilen olarak tanımlanan

¹ TFRS 3 md.1.

birleşen işletmenin bakış açısını yansıtan bu yöntemde, edinen taraf karşı tarafın net varlıklarını satın almaktadır. Bu satın alma, satın alınan aktiflerin devri, bir borç taahhüdü ya da hisse senedi ihracı karşılığında edinen işletme tarafından kontrolün elde edilmesiyle sağlanır (Epstein ve diğerleri, 2005). Buna göre edinen işletme, elde edilen varlıkları, üstlenilen yükümlülükleri ve koşullu yükümlülüklerini muhasebeleştirir (Ataman Akgül ve diğerleri, 2002).

TFRS 3'e göre satın alma yönteminin uygulanması aşağıdakileri gerektirmektedir:²

- Edinen işletmenin belirlenmesi;
- Birleşme tarihinin belirlenmesi;
- Edinilen tanımlanabilir varlıkların, üstlenilen tanımlanabilir borçların ve kontrol gücü olmayan payların (azınlık paylarının) finansal tablolara yansıtılması ve ölçülmesi;
- Şerefiye veya pazarlıklı satın alma sonucunda oluşabilecek kazancın muhasebeleştirilmesi ve ölçülmesi.

2.1.1. Edinen işletmenin belirlenmesi

Her bir işletme birleşmesinde birleşen işletmelerden birinin edinen işletme olarak belirlenmesi gerekmektedir. Edinen işletmenin (diğer işletmenin, başka bir ifadeyle edinilen işletmenin, kontrolünü ele geçiren işletmenin) belirlenmesinde, TFRS 10

Konsolide Finansal Tablolar'da yer alan hükümler dikkate alınır³. Buna göre edinen işletme; yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahip olmalı, yatırım ilişkisinden kaynaklı değişken getiriler elde etmeli ve elde edeceği bu getirilerin miktarını etkileyebilmek için yatırım yaptığı işletme üzerinde güç kullanma imkânına sahip olmalıdır.

2.1.2. Birleşme Tarihinin Belirlenmesi

İşletme birleşmelerinde birleşme tarihi belirlenirken edinilen işletmenin kontrolünün ele geçirildiği tarih esas alınmaktadır. Kontrolün kazanıldığı tarih genellikle edinme bedelinin transfer edildiği, varlıkların edinildiği ve borçların üstlenildiği kapanış tarihi olarak da ifade edilebilen tarihtir. Ancak, edinen işletmenin, kapanış tarihinden daha önceki veya daha sonraki bir tarihte de kontrolü ele geçirebilmesi mümkündür. Örneğin yazılı bir anlaşmayla, edinilen işletmenin kontrolü kapanış tarihinden önce elde edilmiş olabilir. Bu durumda, birleşme tarihi kapanış tarihinden önce gelir⁴. Ayrıca aşamalı bir satın alma durumunda da birleşme tarihi satın almanın tamamlandığı tarih olarak değil, yine kontrolün ele geçirildiği tarih olarak dikkate alınacaktır (Karapınar, 2003). Bu nedenle edinen işletmenin, birleşme tarihini belirlerken konu ile ilgili tüm durumları göz önünde bulundurması gerekmektedir.

² TFRS 3 md.5.

³ TFRS 3 md.7.

⁴ TFRS 3 md.8,9.

2.1.3. Edinilen Tanımlanabilir Varlıkların, Üstlenilen Tanımlanabilir Borçların Ve Kontrol Gücü Olmayan Payların (Azınlık Paylarının) Finansal Tablolara Yansıtılması Ve Ölçülmesi

İşletme birleşmelerinde edinilen işletmenin birleşme tarihinde şerefiyeden ayrı olarak; edinilen işletmenin tanımlanabilir varlıklarını, üstlenilen tanımlanabilir borçlarını ve kontrol gücü olmayan paylarını muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Burada belirtilen tanımlanabilir olma kavramı; ayrılabilir olma ölçütü veya sözleşmeye dayalı olma ölçütünden birinin var olması durumudur. Buna göre bir varlığın/borcun tanımlanabilir olması için fiziksel olsun veya olmasın bir sözleşmeye dayanması (ayrılabilir olmasa dahi) veyahut işletmeden ayrı olarak tek başına satılabilme, kiralanabilme, transfer edilebilme, takas ya da lisanslanabilme özelliğine sahip olması gerekmektedir.

Muhasebeleştirme koşullarının karşılanabilmesi için; varlık ve borçlar, ayrı işlemlerin sonucu değil, edinilen işletme ile edinilen işletme (veya edinilen işletmenin daha önceki sahipleri) arasında işletme birleşmesi sırasında el değiştiren unsurların bir parçası olması gerekmektedir⁵. Edinilen işletme, birleşme tarihinde, edinilen tanımlanabilir varlıkları ve üstlenilen tanımlanabilir borçları ilgili TFRS'leri sonradan uygulayabilmek için gereken şekilde sınıflandırmalı veya belirlemelidir. Edinilen işletme, söz konusu sınıflandırmaları veya belirlemeleleri birleşme tarihinde var oldukları şekliyle sözleşme hükümlerini, ekonomik koşulları, sahip olduğu operasyonel politikalar ile mu-

⁵ TFRS 3 md.12.

hasebe politikalarını ve konuya ilişkin diğer tüm koşulları esas alarak yapmalıdır⁶. Edinilen işletmenin muhasebeleştirme koşullarını uygulaması, edinilen işletmenin daha önce kendi finansal tablolarında muhasebeleştirmediği bazı varlık ve borçların muhasebeleştirilmesine de neden olabilir. Örneğin edinilen işletme, edinilen işletmenin içsel olarak geliştirdiği ve ilgili maliyetleri gider olarak kaydetmesi sebebiyle finansal tablolarında varlık olarak muhasebeleştirmediği marka ismi, patent veya müşteri ilişkileri gibi edinilen tanımlanabilir maddi olmayan duran varlıkları muhasebeleştirerek finansal tablolarında gösterir⁷.

Edinilen işletme, edinilen tanımlanabilir varlıkları ve üstlendiği tanımlanabilir borçları TFRS 3 'e göre birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değerleri ile ölçmelidir. Kontrol gücü olmayan paylara ilişkin unsurları ise gerçeğe uygun değerinden ölçülmemişse edinilen işletmenin net tanımlanabilir varlıklarının muhasebeleştirilen tutarlarındaki orantılı payı üzerinden ölçmesi gerekmektedir⁸. Bu noktada varlıkların ve borçların ölçümünde kullanılan gerçeğe uygun değerlerin ifade edilmesi gerekmektedir. TFRS 13'e göre gerçeğe uygun değer; piyasa katılımcıları arasında ölçüm tarihinde olağan bir işlemde, bir varlığın satışından elde edilecek veya bir borcun devrinde ödenecek fiyat olarak tanımlanmıştır⁹.

Ölçme ilkesi kapsamında, Kavramsal Çerçevde belirtilen varlık ve borç tanımlarına uyan ve işletme birleşmesi

⁶ TFRS 3 md.15,17.

⁷ TFRS 3 md.13.

⁸ TFRS 3 md.18,19.

⁹ TFRS 13 "Gerçeğe Uygun Değer Ölçümü" md.9.

kapsamında kabul edilen unsurların birleşme tarihinde gerçeğe uygun değeriyle değerlendirilmesi gerekmektedir. Ancak, TFRS 3, muhasebeleştirme ve ölçme ilkelerine ilişkin sınırlı istisnalar getirmektedir. Bu durumlar birleşme tarihinde gerçeğe uygun değerlendirilen varlık ve borçların farklı bir tutar ile ölçülmelerine neden olmaktadır. Bu istisnalar şunlardır;

- Koşullu borçlar
- Gelir vergileri
- Çalışanlara sağlanan faydalar
- Tazminat varlıkları
- Yeniden edinilen haklar
- Satış amaçlı elde tutulan varlıklar
- Hisse bazlı ödeme işlemleri

2.1.4. Şerefiye

Şerefiye; bir işletmenin satın alınması veya devir olunması halinde, edinen firmanın, edinilen işletmedeki tüm mal varlıklarının toplam piyasa değerlerinin üzerinde bir ödemede bulunması halinde ortaya çıkan fazlalıktır. Bu fazladan ödenen tutar iktisap edilen işletmenin normalin üzerinde getiri sağlayan bir yapısı olduğu düşüncesinden kaynaklanır. Bu anlamda şerefiyenin varlığı ancak işletmenin tamamının varlığıyla bir anlam ifade etmektedir (Durlanık, 2000). Muhasebe literatürüne şerefiye olarak yerleşen kavram, vergi hukukunda peştamallık olarak adlandırılmış olup, bir işletmenin sa-

tın alınması durumunda satın alınan aktiflerin piyasa değerinin üzerinde satıcıya yapılan ödemeler şeklinde tanımlanmaktadır (Akbulut, 2012).

Muhasebe literatüründe; işletme içi ortaya çıkarılan şerefiyenin muhasebeleştirilmeyeceği ve finansal tablolarda yer almayacağı kabul edilmektedir. Bunun yanında satın alınan şerefiye hem Amerikan Genel Kabul Görmüş Muhasebe İlkeleri (USGAAP) hem de Uluslararası Finansal Raporlama Standartları mevzuatları tarafından maddi olmayan duran varlık olarak kabul edilmektedir (Bahadır, 2014).

TFRS 3, şerefiyenin ölçülmesinde ve muhasebeleştirilmesinde aşağıda belirtilen (a)'nın (b)'den fazla olan kısmının dikkate alınması gerektiğini söylemektedir¹⁰.

¹⁰ TFRS 3 md.32.

TABLO: Şerefiyenin hesaplanması

<p>(a) Aşağıdakilerin toplamı;</p> <p>(i) Birleşme tarihinde transfer edilen bedelin gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmesi,</p> <p>(ii) Edinilen işletmedeki azınlık paylarının gerçeğe uygun değer üzerinden ölçülmesi,</p> <p>(iii) Aşamalı olarak gerçekleştirilen bir işletme birleşmesinde edinen işletmenin daha önceden elinde tuttuğu edinilen işletmedeki özkaynak payının birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri,</p>	<p>(b) Edinilen tanımlanabilir varlıkların ve üstlenilen tanımlanabilir borçların birleşme tarihindeki net tutarları.</p>
--	--

TFRS 3'e göre şerefiyenin sonraki ölçümü muhasebeleştirilen tutardan birikmiş değer düşüklüğü zararı düşülerek "TMS 36 Varlıklarda Değer Düşüklüğü" Standardına göre yapılmalıdır¹¹.

2.2.Pazarlıklı Satın Alımlar

Bazı işletme birleşmelerinde şerefiye yerine, edinen işletme lehine bir tutar ortaya çıkabilir. Standart bu durumu pazarlıklı satın alım olarak ifade etmektedir. Pazarlıklı satın alımın ortaya çıkabilmesi için yukarıdaki tabloda belirtilen (b)'nin (a)'dan fazla olması gerekmektedir. Bu fazlalık muhasebeleştirilmeden önce, edinen işletmenin, edindiği varlıkları ve üstlendiği borçları doğru bir şekilde belirleyip belirlemediğini yeniden değerlendirmesi ve bu değerlendirmede belirlediği ek varlık veya borçları da muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Daha sonra edinen işletme, birleşme tarihinde muhasebeleştirilmesi gereken edinilen tanımlanabilir varlık ve borçların, varsa azınlık paylarının ve transfer edilen bedelin tutarını ve ölçmede kullanılan işlemleri gözden geçirmelidir. Gözden geçirmenin amacı, ölçümlerin, mevcut bilgileri doğru yansıttığından emin olmaktır. Bu yapılan işlemlere rağmen söz konusu fazla tutar dolayısıyla ortaya çıkan kazanç, edinen işletmeye atfedilmek üzere kâr veya zarar da muhasebeleştirilmelidir¹².

¹¹ TFRS 3 md.B63/a.

¹² TFRS 3 md.36.

2.3. Transfer Edilen Bedel

Transfer edilen bedel, edinen işletme tarafından transfer edilen varlıklar, üstlenilen borçlar ve çıkarılan özkaynakların toplamıdır. İşletme birleşmelerinde transfer edilen bedel gerçeğe uygun değer ile ölçülmelidir. Bununla birlikte transfer edilen varlık veya borçlar, birleşme tarihinde gerçeğe uygun değerleri dikkate alındığı için; defter değerinden farklılık gösteren varlıklar (parasal olmayan varlıklar gibi) olması durumunda birleşme gününde tekrar değerlendirilir. Bu değerlendirme sonucunda ortaya çıkan kazanç veya zararların, kar veya zararda muhasebeleştirilmesi gerekmektedir. Ancak, bazen transfer edilen varlık veya borçlar işletme birleşmesinden sonra birleşmiş işletmede kalmaktadır. Dolayısıyla edinen işletme söz konusu varlık veya borçların kontrolüne sahip olmaya devam etmektedir. Örneğin, varlık veya borçlar edinilen işletmenin eski sahipleri adına edinilen işletmeye transfer edilmesi söz konusu olabilir. Bu durumda varlık ve borçların kontrolü birleşme öncesinde ve sonrasında edinen işletmede kalmaktadır. Bu nedenle edinen işletme, ilgili varlık veya borçları birleşme tarihinden hemen önceki defter değerleri ile ölçer ve herhangi bir kazanç veya zarar muhasebeleştirmez¹³.

Transfer edilen bedel; nakit, diğer varlıklar, edinen işletmenin bir işletmesi veya iştiraki, koşullu bedeller, sıradan veya imtiyazlı özkaynağa dayalı finansal araçlar, opsiyonlar, garantiler ve ortak faydalı işletmelerin üye hakları şeklinde olabilir¹⁴.

¹³ TFRS 3 md.37,38.

¹⁴ TFRS 3 md.37.

2.4. Satın Alıma İlişkin Maliyetler

Edinen işletme tarafından bir işletme birleşmesinin gerçekleşebilmesi için katlanılan maliyetler satın almaya ilişkin maliyetler olarak ifade edilmektedir. Bu maliyetlere;

- Aracılık ücretleri;
- Danışmanlık ücretleri,
- Yasal ücretler,
- Muhasebe ve değerlemeye ilişkin ücretler,
- Müşavirlik ücretleri (diğer profesyonel ücretler)
- Genel yönetim giderleri (iç satın alıma ilişkin maliyetler de dâhil olmak üzere)
- Borçlanma araçları
- Hisse senetlerinin ihraç edilmesi maliyetleri dâhildir.

TFRS 3'e göre satın alıma ilişkin maliyetler edinen işletme tarafından maliyetlerin gerçekleştiği ve hizmetlerin alındığı dönemlerde gider olarak kaydedilir.

3. YFRÇ'DE İŞLETME BİRLEŞMELERİ

YFRÇ taslağında 20. Bölüm de ele alınan işletme birleşmeleri genel olarak TFRS 3 işletme birleşmeleri standardıyla uyumlu

olmakla birlikte bazı noktalarda farklılıklar arz etmektedir. YFRÇ taslağında işletme birleşmelerine ilişkin ele alınan hususlara aşağıda yer verilmiş olup TFRS 3'le aralarındaki farklılara da değinilmiştir.

Öncelikle YFRÇ taslağında belirtilen birleşme hükümlerinin, konsolide finansal tablo hazırlamayan işletmelerin bağlı ortaklık edinimi şeklinde gerçekleştirdikleri işletme birleşmelerine uygulanmayacağına değinilmiştir. Bununla birlikte konsolide finansal tablo hazırlamayan işletmelerin bağlı ortaklık edinimini, taslağın "İştiraklerdeki Yatırımlar" başlıklı 9. Bölümüne göre maliyet değeri üzerinden kayda almaları gerekmektedir. Dolayısıyla bu işletmeler, bağlı ortaklıklarının varlık ve yükümlülükleriyle varsa kontrol gücü olmayan payları finansal tablolarına yansıtmayacak ve bu edinim sonucunda şerefiye ortaya çıkmayacaktır. Konsolide finansal tablo hazırlamayan işletmelerin ise; bağlı ortaklık ilişkisinin bulunmadığı bir işletme birleşmesinde, edinen işletme olması durumunda YFRÇ taslağında yer alan hükümleri uygulaması gerekmektedir¹⁵.

3.1. İşletme Birleşmelerinin Muhasebeleştirilmesi

YFRÇ'de işletme birleşmeleri, TFRS 3'te de belirtildiği gibi satın alma yöntemi kullanılarak muhasebeleştirilecektir. Satın alma yöntemi uygulanırken aşağıdaki adımların izlenmesi gerekmektedir¹⁶:

- Edinen işletmenin belirlenmesi,

¹⁵ YFRÇ taslak md.20.08.

¹⁶ YFRÇ taslak md.20.09.

- Birleşme tarihinin belirlenmesi.
- İşletme birleşmesinin maliyetinin belirlenmesi.
- Edinilen varlıkların, üstlenilen yükümlülüklerin ve edinilen işletmedeki kontrol gücü olmayan payların kayda alınması ve ölçümü.
- Şerefiye veya negatif şerefiyenin kayda alınması ve ölçülmesi

Bu adımlardan edinen işletmenin ve birleşme tarihinin belirlenmesi TFRS 3 standardında belirtilenden herhangi bir farklılık göstermemektedir.

3.2. İşletme Birleşmesinin Maliyetinin Belirlenmesi

İşletme birleşmesinin maliyeti, transfer edilen bedel ile işletme birleşmesiyle doğrudan bağlantılı olarak katılan maliyetlerin toplamı olarak ölçülür. Belirtilen maliyetler; aracılık ücretleri, danışmanlık ücretleri, muhasebe ve değerlemeye ilişkin ücretler gibi birleşmeye ilişkin ödenmesi gereken tutarlardır¹⁷.

3.3. Edinilen Varlıkların, Üstlenilen Yükümlülüklerin ve Edinilen İşletmedeki Kontrol Gücü Olmayan Payların Kayda Alınması ve Ölçümü

Edinen işletme; birleşme tarihinde şerefiyeden ayrı olarak edinilen işletme-

¹⁷ YFRÇ taslak md.20.12.

nin finansal tablolarında yer alan varlık ve yükümlülükleri kayda almalıdır. Bu varlık ve yükümlülükler güvenilir bir şekilde ölçülebiliyorsa birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri üzerinden ölçülmelidir. Ancak edinilen işletme gerçeğe uygun değeri güvenilir bir şekilde ölçülemeyen varlık ve yükümlülükleri, edinilen işletmenin birleşme tarihi itibarıyla finansal tablolarında yer alan defter değerleri üzerinden kayda alması gerekmektedir¹⁸. Birleşme tarihinde kayda alınan varlık ve yükümlülükler, birleşme tarihinden sonra ise kapsamı dâhilinde oldukları YFRÇ hükümlerine göre ölçülecektir¹⁹.

TFRS 3'de olduğu gibi YFRÇ hükümlerine göre de edinilen varlıklar ve üstlenilen yükümlülükler satın alma yöntemine göre kayda alınacaktır. Bu kapsamda kayda alınabilmesi için varlık ve yükümlülüklerin, birleşme işlemi sonucunda el değiştirmiş olması gerekmektedir. Başka bir işlemin sonucunda ortaya çıkan varlık ve yükümlülükler ise niteliklerine göre kapsamına girdikleri diğer YFRÇ hükümleri uygulanarak kayda alınmalıdır²⁰. YFRÇ'ye göre edinilen işletme, edinilen işletmenin birleşme tarihi itibarıyla finansal tablolarında yer almayan varlık ve yükümlülüklerini kayda alamayacaktır²¹.

Kontrol gücü olmayan payların değeri ise, edinilen işletme tarafından birleşme tarihinde kayda alınan varlık ve yükümlülüklerin net değerindeki oransal pay üzerinden ölçülmesi gerekmektedir²².

3.4. Şerefiye veya Negatif Şerefiyenin Kayda Alınması ve Ölçülmesi

Edinen işletmenin, edinilen şerefiyeyi varlık olarak kayda alması gerekmektedir. Şerefiyenin ölçümü ise birleşme tarihi itibarıyla maliyet değeri üzerinden yapılır. Tam birleşmelerde şerefiyenin maliyet değeri; işletme birleşmesi maliyetinden, edinilen işletmenin kayda alınan varlık ve yükümlülüklerinin net değeri çıkarılarak bulunmaktadır²³. İşletmenin tamamının elde edilmediği birleşmelerde ise şerefiyenin maliyeti hesaplanırken, edinilen işletmenin net değeri üzerindeki edinilen işletme payı dikkate alınmalıdır. YFRÇ'de şerefiyenin değer düşüklüğü testine tabi tutulmayacağına açıkça yer verilmiş olup, şerefiyenin ilk kayda alınmasından sonraki ölçümünün; maliyet değerinden, birikmiş itfa payları düşülerek yapılması gerektiği belirtilmiştir²⁴. Kayda alınmasından sonraki ölçümü için şerefiyenin yararlı ömrünün belirlenmesi ve buna göre itfa işlemi yapılması gerekmektedir. Şerefiyenin yararlı ömrünün güvenilir bir şekilde tahmin edilemediği durumlarda ise, şerefiyenin 10 yılda itfa edileceği düzenlenmiştir. Örnek alınan düzenlemelerden; 2013/34 No'lu Avrupa Birliği Muhasebe Direktifine göre şerefiyenin 5 yıldan az olmayacak ve 10 yılı geçmeyecek şekilde itfa edilmesi gerektiği düzenlenirken, Birleşik Krallık ve İrlanda Cumhuriyetinde Geçerli Finansal Raporlama Standardında (FRS 102) ise 5 yılı geçemeyeceği düzenlenmiştir.

¹⁸ YFRÇ taslak md.20.19.

¹⁹ YFRÇ taslak md.20.24.

²⁰ YFRÇ taslak md.20.20.

²¹ YFRÇ taslak md.20.21.

²² YFRÇ taslak md.20.23.

²³ YFRÇ taslak md.20.25.

²⁴ YFRÇ taslak md.20.27.

YFRÇ’de negatif şerefiyeye de yer verilmiştir. Negatif şerefiye; edinilen işletmenin kayda alınan varlıklarının ve yükümlülüklerinin net değerindeki edinen işletmenin payının, işletme birleşmesinin maliyetinden yüksek olması durumunda ortaya çıkan farktır. YFRÇ’ye göre negatif şerefiye birleşme tarihinde kâr veya zarara yansıtılmalıdır. Negatif şerefiye dolayısıyla ortaya çıkan kazancın “Yatırım Faaliyetlerinden Diğer Gelirler” kalemi içerisinde gösterilmesi gerekmektedir²⁵.

3.5. Ölçüm Dönemi

Edinen işletmenin, işletme birleşmesine ilişkin muhasebe işlemlerini, birleşme tarihinden itibaren gecikmeksizin tamamlaması gerekmektedir. Muhasebe işlemlerinin birleşmenin gerçekleştiği raporlama dönemi sonuna kadar tamamlanamaması durumunda edinen işletme, tamamlayamadığı kalemlere ilişkin olarak finansal tablolarına bu kalemlerin geçici tutarlarını yansıtmalıdır. Bu geçici tutarlar birleşmeyle ilgili yeni bilgiler ortaya çıkması durumunda geriye dönük olarak düzeltilir ve karşılığında şerefiye tutarının artırılması veya azaltılması gerekir. Geçici tutarlarla ilgili düzeltmeye ilişkin sürenin, birleşme tarihinden itibaren 12 ayı geçemeyeceği belirtilmiştir. 12 ayı geçtikten sonra elde edilen bilgilerin YFRÇ’ nin “Muhasebe Politikaları, Tahminler ve Hatalar” başlıklı 3. Bölümünde yer alan hükümlere göre değerlendirilmesi gerekmektedir²⁶.

4. İŞLETME BİRLEŞMELERİNE İLİŞKİN ÖRNEK UYGULAMA²⁷

Bu örnek TFRS 3 ve YFRÇ’nin 20. Bölüm hükümleri dikkate alınarak çözülmüştür.

Bebek mamaları üreten A işletmesi, bebek ve çocuk gıda sektöründe yer alan bir şirkettir. 20 Şubat 2016’da A işletmesi şekerleme üretimiyle uğraşan B işletmesinin sahipleriyle, çıkarılmış sermayelerinin tamamını edinmek için görüşmelere başlamıştır. Aylar süren görüşmelerin ardından 25 Ağustos 2016’da anlaşmaya varılmıştır. Buna göre B işletmesinin yasal mülkiyeti 30 Eylül 2016’da A işletmesine geçecektir. Fakat 1 Eylül 2016’dan itibaren A işletmesi, B işletmesinin bütün yöneticilerini görevden alma ve yerine yenilerini atama yetkisine sahiptir. 15 Eylül 2016’da A işletmesi bu yetkisini kullanarak, B işletmesinin mevcut yöneticilerinin çoğunluğunun yerine yenilerini atamıştır.

Diğer bilgiler;

Edinme tarihinde işletme B’ye ait olan ancak finansal tablolarında yer almayan şekerleme yapım tarifleri vardır. Tariflerin birleşme tarihindeki gerçeğe uygun değeri 800.000 TL’dir.

²⁵ YFRÇ taslak md.20.28.

²⁶ YFRÇ taslak md.20.29,30,31,32.

²⁷ Bu örnek “IFRS Foundation: Training Material for the IFRS for SMEs Module 19 – Business Combinations and Goodwill” s.62’den alınarak geliştirilmiştir. [http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/IFRS%20for%20SMEs%20Modules/Module19_version%202013%20\(final\).pdf](http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/IFRS%20for%20SMEs%20Modules/Module19_version%202013%20(final).pdf) [e.t. 29.02.2016]

Birleşme tarihinde işletme B aleyhine açılmış ve devam eden bir tazminat davası mevcuttur. Gıda zehirlenmesi geçiren bir çocuğun ebeveyninin iddiasına göre çocuk, işletme B tarafından üretilen bir şekerlemeden zehirlenmiştir. İşletme B'nin davayı kaybetmesi durumunda davacıya 1.000.000 TL tazminat ödeyeceği tahmin edilmektedir. Avukatlar davanın kaybedilip kaybedilmeyeceğini tahmin etmenin zor olduğunu belirtmektedir. İşletme A muhtemel yükümlülüğün gerçeğe uygun değerinin 100.000 TL olduğunu tahmin ediyor.

İşletme B'nin çıkarılmış sermayesi karşılığında işletme A'nın vermeyi kabul ettiği bedelin detayları aşağıda açıklanmıştır.

- A işletmesine ait 100 adet hisse senedi (birleşme tarihinde hisse başı gerçeğe uygun değeri 14.000 TL)
- 1.000.000 TL nakit (yarısı birleşme tarihinde diğer yarısı bir sene sonra ödenecek)
- B işletmesinin birleşme tarihinden itibaren ilk yıl için faiz ve vergi öncesi kârının (FVÖK) 2.500.000 TL'yi aşması durumunda, 2 yıl sonra 500.000 TL ilave ödeme yapılacaktır. B işletmesinin birleşme tarihinden itibaren ilk yıl için faiz ve vergi öncesi kârının (FVÖK) 4.000.000 TL'yi aşması durumunda ise, 2 yıl sonra 700.000 TL

ilave ödeme yapılacaktır. A işletmesi, (FVÖK)'ün 2.500.000 TL'yi aşacağını fakat 4.000.000 TL'yi aşmayacağını beklemektedir.

- Birleşme tarihinde gerçeğe uygun değeri 500.000 TL olan bir patentin devri.

İşletme A tarafından ödenen ve birleşmeyle doğrudan ilişkilendirilebilen maliyetler (hisse ihracına ilişkin 20.000 TL'lik maliyet dâhil) 60.000 TL'dir.

İşletme A'nın alternatif borçlanma faiz oranı %10'dur.

Edinme tarihinde işletme B'nin finansal durum tablosunda yer alan tanımlanabilir varlıkların ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değeri ve defter değeri aşağıdaki gibidir.

	Defter Değeri (Bin TL)	Gerçeğe Uygun Değer (Bin TL)
Tesis Makine ve Cihazlar	1000	1300
Arsa ve Araziler	1500	2000
Taşıtlar	300	320
Stoklar	200	280
Alacaklar hesabı	150	130
Toplam Varlıklar	3150	4030

Borçlar hesabı	700	700
Banka kredileri	1200	1150
Karşılıklar (kısa vadeli)	250	270
Toplam Yükümlülükler	2150	2120

A: Birleşme tarihinin belirlenmesi. (vergi etkisi dikkate alınmayacaktır)

İşletme A, 15 Eylül 2016 tarihine kadar yeni yöneticiler atamamış olmasına ve 30 Eylül 2016 tarihine kadar yasal mülkiyeti alamamasına rağmen; 1 Eylül 2016'dan itibaren işletme B'nin bütün yöneticilerini atama gücüne sahiptir. Buna göre birleşme tarihi 1 Eylül 2016'dır²⁸. Birleşme tarihi açısından TFRS 3 ve YFRÇ hükümleri arasında bir farklılık söz konusu değildir.

²⁸ TFRS 10 md.12. "İlgili faaliyetleri yönetme imkânına hâlihazırda sahip bir yatırımcı işletme, yönetime ilişkin haklarını henüz kullanmamış olsa dahi, yatırım yaptığı işletme üzerinde güce sahiptir..."

B: Birleşme tarihinde İşletme A tarafından edinilen net tanımlanabilir varlıkların gerçeğe uygun değerinin belirlenmesi. (vergi etkisi dikkate alınmayacaktır)

- TFRS 3'e göre edinilen varlıkların gerçeğe uygun değeri olan 4.830.000 TL'den üstlenilen koşullu borçların ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değeri olan 2.220.000 TL'nin çıkarılmasıyla 2.610.000 TL olarak bulunur.
- YFRÇ ye göre edinilen varlıkların gerçeğe uygun değeri olan 4.030.000 TL'den üstlenilen koşullu borçların ve yükümlülüklerin gerçeğe uygun değeri olan 2.220.000 TL'nin çıkarılmasıyla 1.810.000 TL olarak bulunur.

Net tanımlanabilir varlıkların hesaplanmasına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir.

	YFRÇ ye Göre Gerçeğe Uygun Değer (Bin TL)	TFRS 3 e Göre Gerçeğe Uygun Değer (Bin TL)
Maddi Olmayan Duran Varlıklar (şekerleme tarifleri)	0	800
Tesis Makine ve Cihazlar	1300	1300
Arsa ve Araziler	2000	2000
Taşıtlar	320	320
Stoklar	280	280
Alacaklar hesabı	130	130
Toplam Varlıklar	4030	4830

Borçlar hesabı	700	700
Banka kredileri	1150	1150
Karşılıklar (kısa vadeli)	270	270
Koşullu yükümlülük	100	100
Toplam Yükümlülükler	2220	2220

Edinilmiş Net Tanımlanabilir Varlıklar	1810	2610
---	-------------	-------------

YFRÇ' ye göre, şekerleme tarifleri, edinilen işletmenin birleşme tarihi itibarıyla finansal tablolarında yer almayan bir varlık olması sebebiyle edinilen işletme tarafından kayda alınmamıştır.

C: Transfer edilen bedelin belirlenmesi. (vergi etkisi dikkate alınmayacaktır)

İşletme birleşmesine ilişkin transfer bedelinin hesaplanmasına aşağıdaki tabloda yer verilmiştir:

	Hesaplamalar	YFRÇ ye Göre (Bin TL)	TFRS 3 e Göre (Bin TL)
Hisse Senetleri	İşletme A'ya ait 100 hisse senedi ×14.000 TL	1.400	1.400
Birleşme Tarihinde Nakit Öde- nen		500	500
Ertelenmiş Nakit Ödeme	500.000 TL×1/(1,1)	455	455
Koşullu Bedel (FVÖK Hedefleri)	500.000 TL×1/(1,1) ²	413	413
Patent		500	500
Doğrudan ilişkilendirilebilen Maliyetler (Hisse Senedi İhraç Maliyetleri Hariç)		40	0

İşletme Birleşmesine İlişkin Satın Alma Maliyeti/ Transfer Bedeli		3.308	3.268
---	--	--------------	--------------

YFRÇ' ye göre, işletme birleşmesinin maliyeti, transfer edilen bedel ve işletme birleşmesiyle doğrudan bağlantılı olarak katılan maliyetlerin (aracılık ücretleri, danışmanlık ücretleri, muhasebe ve değerlemeye ilişkin ücretler gibi) toplamı olarak ölçülmektedir²⁹. TFRS 3 İşletme Birleşmesi Standardına göre ise edinen işletmenin, satın alıma ilişkin maliyetleri, (maliyetlerin gerçekleştiği ve hizmetlerin alındığı dönemlerde) gider olarak muhasebeleştirilmesi gerekmektedir³⁰. Bu nedenle işletme birleşmesine ilişkin transfer bedelinde/satın alma maliyetinde farklılık oluşmaktadır.

²⁹ YFRÇ 20.12

³⁰ TFRS 3 md.53.

D: İşletme birleşmesi sonucunda oluşan şerefiye tutarının belirlenmesi. (vergi etkisi dikkate alınmayacaktır)

Şerefiye tutarı: transfer bedelinden (Cevap C'den), edinilen net varlıklar (Cevap B) çıkarılarak bulunur. Bu durumda;

TFRS 3'e göre işletme birleşmesi sonrasında varlık olarak muhasebeleştirilecek şerefiye tutarı = 3.268.000 – 2.610.000 = 658.000 TL

YFRÇ ye göre işletme birleşmesi sonrasında varlık olarak muhasebeleştirilecek şerefiye tutarı = 3.308.000 – 1.810.000 = 1.498.000 TL

E:

- Yürürlükte olan vergi oranı %20'dir.
- İşletme B tarafından bireysel muhasebe kayıtlarında raporlanan varlık ve yükümlülüklerin vergiye esas tutarı kendi defter tutarlarıyla eşittir.
- Şerefiyenin amortismanı vergiye tabi kâr hesaplanırken vergiden düşülemez.

Yukarıdaki varsayımları kullanarak ve vergisi etkisini dikkate alarak işletme birleşmesi sonucu oluşan şerefiye tutarının hesaplanması.

Vergi etkisi dikkate alındıktan sonra,

işletme birleşmesi sonucunda varlık olarak muhasebeleştirilecek şerefiye tutarı: satın alma bedelinden net tanımlanabilir varlıkların gerçeğe uygun değeri çıkarılarak bulunur. Buna göre;

Net tanımlanabilir varlıkların gerçeğe uygun değerinin hesaplanması:

	<i>YFRÇ Ye Göre Gerçeğe Uygun Değer (Bin TL)</i>	<i>TFRS 3 E Göre Gerçeğe Uygun Değer (Bin TL)</i>
Vergi Öncesi Edinilen Net Tanımlanabilir Varlıklar (Cevap B)	1.810	2.610
Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü	(162)	(322)
Edinilen Net Tanımlanabilir Varlıklar	1.648	2.288

Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğünün Hesaplanması:

DD. : Defter Değeri GUD. : Gerçeğe Uygun Değer Ert. Vergi: Ertelenmiş vergi

	İşletme B'nin DD. (Bin TL)	YFRÇ ye Göre GUD. (Bin TL)	TFRS 3 e Göre GUD. (Bin TL)	YFRÇ ye Göre Fark (Bin TL)	TFRS 3 e Göre Fark (Bin TL)	YFRÇ ye Göre Ert. Vergi (Bin TL)	TFRS 3 e Göre Ert. Vergi (Bin TL)
Maddi Olmayan Duran Varlıklar (şekerleme tarifleri)	0	0	800	0	800	0	(160)
Tesis Makine ve Cihazlar	1000	1300	1300	300	300	(60)	(60)
Arsa ve Araziler	1500	2000	2000	500	500	(100)	(100)
Taşıtlar	300	320	320	20	20	(4)	(4)
Stoklar	200	280	280	80	80	(16)	(16)
Alacaklar hesabı	150	130	130	(20)	(20)	4	4

Borçlar hesabı	(700)	(700)	(700)	0	0	0	0
Banka kredileri	(1200)	(1150)	(1150)	50	50	(10)	(10)
Karşılıklar (kısa vadeli)	(250)	(270)	(270)	(20)	(20)	4	4
Koşullu yükümlülük	0	(100)	(100)	(100)	(100)	20	20

Toplam	1000	1810	2610	810	1610		
---------------	-------------	-------------	-------------	------------	-------------	--	--

Toplam Ertelenmiş Vergi Yükümlülüğü						(162)	(322)
--	--	--	--	--	--	--------------	--------------

Buna göre işletme birleşmesi sonucunda varlık olarak muhasebeleştirilecek şerefiye tutarı TFRS 3'e göre 980.000 TL; YFRÇ ye göre 1.660.000 TL'dir.

5.SONUÇ

İşletme birleşmeleri, birleşen işletmeler için ekonomik anlamda kazanımlar sağlamaktadır. Edinen işletmeler için işletme birleşmeleri, elde edilen kazanımların yanında bir yatırım niteliği de taşımaktadır. Yatırım kararının verilmesinde dikkat edilecek konuların en başında ise işletmelerin finansal durumları gelmektedir. Bu nedenle işletmelerin finansal tablolarının güvenilir, tarafsız, ihtiyaca uygun ve karşılaştırılabilir olması önem kazanmaktadır. Bu noktada Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarıyla uyumlu Türkiye Muhasebe Standartları kolaylıklar sağlamaktadır. İşletme birleşmelerinin ele alınmasında TFRS 3 Standardı yol gösterici olmaktadır.

TFRS 3 İşletme Birleşmeleri Standardı, birleşmelerin satın alma yöntemi uygulanarak finansal tablolara yansıtılması gerektiğini düzenlemektedir. Satın alma yönteminin bir gereği olarak; edinen işletmenin, birleşme tarihinin, net tanımlanabilir varlıkların belirlenmesi ve varsa şerefiyenin ölçümü önem teşkil etmektedir. TFRS 3 kapsamında, sonraki dönemlerde şerefiyenin değer düşüklüğü testine tabi tutulması, itfa işlemi yapılmaması gerekmektedir.

Halka açık şirketler veya Kamu Gözetimi Kurumu tarafından belirlenen şartları taşımaları sebebiyle TMS hükümlerini uygulayan işletmelerin gerçekleştirdiği birleşmelerde TFRS 3 hükümleri uygulanacaktır. Bunun yanı sıra Yerel Finansal Raporlama Çerçevesi hükümlerini uygulayacak işletmelerde mevcuttur. Bu işletmeler, ülkemizde TMS uygulama yükümlülüğü bulunmadığı

halde bağımsız denetime tabi olan işletmelerdir. Taslak halinde bulunan YFRÇ' nin yürürlüğe girmesiyle, belirtilen işletmeler bu hükümlere tabi olacaktır. Bu hükümler kapsamında işletme birleşmeleri, TFRS 3 Standardına paralel olmakla birlikte farklılıklar göstermektedir.

YFRÇ açısından işletme birleşmelerinde, finansal durum tablosuna yansıtılacak satın alma maliyeti belirlenirken birleşmeyle ilgili doğrudan yapılan maliyetler, satın alma maliyetine dâhil edilirken; TFRS 3 kapsamında bu maliyetler gider olarak muhasebeleştirilmektedir. Edinilen işletme tarafından kaydedilmemiş ve işletme içi oluşturulmuş maddi olmayan duran varlıklar, TFRS 3 kapsamında şartları taşıması halinde finansal durum tablosuna kaydedilirken YFRÇ kapsamında maddi olmayan duran varlık olarak kaydedilmemektedir. Bunların haricinde şerefiye tutarının belirlenmesinde de farklılıklar ortaya çıkabilecektir. Bunun nedeni; TFRS hükümlerine göre şerefiye tutarı gerçeğe uygun değer üzerinden hesaplanırken, YFRÇ hükümlerine göre şerefiye tutarının defter değeri üzerinden hesaplanmasının mümkün olmasıdır. Ayrıca edinilen işletmenin varsa kaydedilmemiş maddi olmayan duran varlıklarının, şerefiye tutarının belirlenmesinde farklılık ortaya çıkarması da söz konusudur. Şerefiyenin sonradan ölçümüne ilişkin olarak da YFRÇ' de, maliyet değerinden yararlı ömür süresince (yaralı ömür belirlenmemişse 10 yıl) birikmiş itfa payları düşüleceği belirtilmektedir. TFRS' de ise şerefiyenin sonraki ölçümü, muhasebeleştirilen tutardan birikmiş değer düşüklüğü zararı düşülerek yapılmaktadır.

KAYNAKÇA

2013/34 No'lu Avrupa Birliği Muhasebe Direktifi, Şubat 2016.

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32013L0034>

2015. **Türkiye Denetim Standartları**. Ankara: KGK Uzmanları Derneği.

2015. **Türkiye Finansal Raporlama Standartları**. Ankara: KGK Uzmanları Derneği.

Akay, H. 1997. **İşletme Birleşmeleri ve Muhasebesi**. İstanbul: Yayım Matbaası.

Akbulut, A. (2012). **Karşılaştırmalı TMS / TFRS - Vergi Uygulamaları ve Sonuçları**. Ankara: Maliye Hesap Uzmanları Derneği.

Akgül Ataman, B., Akay H., 2002. **Uluslararası Muhasebe Standartları ve Türkiye'de Uygulama Etkinliğine İlişkin Bir Araştırma**. İstanbul: Türkmen Kitabevi.

Bahadır, O. 2014. **Raporlama Standartları Kapsamında Şerefiye**. Ankara: Nobel Yayın.

Birleşik Krallık ve İrlanda Cumhuriyetinde Geçerli Finansal Raporlama Standardı (FRS 102)

<https://www.frc.org.uk/Our-Work/Publications/Accounting-and-Reporting-Policy/FRS-102-The-Financial-Reporting-Standard-applicable.aspx>

Demir, V., Bahadır, O. 2009. **UFRS/TFRS Kapsamında İşletme Birleşmeleri ve Konsolidasyon Açıklamaları ve Uygulamaları**. Ankara: Nobel Yayın.

Durlanık, S. S. 2000. Şerefiye'nin Muhasebeleştirilmesi Üzerine Görüşler. **Vergi Dünyası**, 231: 49-52

Epstein, J. B., Mirza, A. A. 2005. **Interpretation and Application of International Accounting Standards IFRS**. New Jersey: John Wiley & Sons.

Güneş, İ. H., Akbıyık, A. A. 2002. **İşletmelerde Birleşme ve Tasfiye Uygulamaları**. İstanbul: İSMMMO Yayınları. Mart 2016 -ç

"IFRS Foundation: Training Material for the IFRS for SMEs Module 19 – Business Combinations and Goodwill" s.62

[http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/IFRS%20for%20SMEs%20Modules/Module19version%202013%20\(final\).pdf](http://www.ifrs.org/IFRS-for-SMEs/Documents/IFRS%20for%20SMEs%20Modules/Module19version%202013%20(final).pdf) (e.t. 29.02.2016)

Karapınar, A. 2003. Şirket Birleşmeleri Ve Uluslararası Muhasebe Standartlarına Göre Değerlendirilmesi. **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, 8: 83-98.

Sarıkamış, C. 2003. **Şirket Birleşmeleri**. İstanbul: Avcıol Basım Yayın.